

Obsah

To když já byl tenkrát v Grónsku... Taamane Kalaallit Nunaaniikama... Dengang jeg var i Grønland... When I was in Greenland... 8

Josef Tomas

Z historie Zelené země	10
Zelená země na vlastní oči	15
Via Greenland	16
Deník I	17
Sezóna začíná	24
O geologii jihozápadního Grónska	26
Komáři a vichřice	30
Deník II	34
S harpunou na lovu velryb	47
Thule – osada lovců	48
Deník II	50
Lovci na kajacích	56
Deník II	60
Bouřka bez blesků	73
Na člunu ve fjordu Bjørnesund	78
Jeden den v Godthaabu v září 1975	80

Grónsko a Grónané dnes 88

Alena a Jaroslav Klempířovi

Ílisimatusarfik – univerzita v Nuuku	88
Moravští bratři	91
Tuleni	92
Pipaluk a šaman	96

Dříve Godthaab a nyní Nuuk – 1975 a 2006 98

oči J. Tomase a A. a J. Klempířových

Vzpomínka na Grónsko 103

Petr Mothejl

V Ústředním ústavu geologickém ani v nadřízeném Českém geologickém úřadě a vůbec asi nikde v ČSSR tehdy nebyl nikdo schopen zaručit, že mě vůbec pustí do zahraničí, tedy že vůbec dostanu k pasu výjezdní doložku. Začínalo období normalizace, všechno se kádrovalo, psala se vyjádření k přítomnosti vojsk. Nebyl jsem členem žádné politické strany nikdy v životě a KSČ musela všechno schvalovat. Nakonec mi kolegové poradili: No, tak napiš, že přijedeš, a je to. A tak jsem to, trochu nečestně, napsal. A jel jsem.

Z historie Zelené země

To jméno – Grønland – možná vzbuzuje jiné představy, ale země je taková, jaká je: přívětivá i drsná, okouzlující i hrozivá. Je to místo, kde se snoubí zářivá zeleň s řadou jednotvárných skal, průzračné dálky s nekonečnou bílou pustinou ledovce. Taková je Zelená země. Kdysi začínala u Kap Farvel na nejjižnějším cípu Grónska, dnes začíná na konci 3 km dlouhé betonové přistávací dráhy letiště bývalé americké vojenské základny v Søndre Strømfjordu. Tam je opravdová brána do dnešního Grónska.

Červenobílý rozcestník před letištní budovou hovoří jasnou řečí, jak se dnes objevuje Grónsko: New York 4 hodiny letu, Londýn 3,35, Paříž 4,45, Frankfurt 4,40, Moskva 5,35, Severní pól 3,15. Ale vždycky tomu tak nebylo...

Psal se rok 982. Na ocelově šedých, rozbouřených vodách Atlantiku se jako zátka potácela loď. Velká čtvercová plachta visela schlíple na stožáru a ani unaveným mužům u dlouhých vesel již nezbývalo mnoho sil. Zeměče, ozvalo se volání od přídě. Hlavy veslařů se otočily po směru plavby a muži se z posledních sil opřeli do vesel. Dlouhá, štíhlá vikinská loď se opět rozjela po vlnách a zanedlouho se již kolébala na klidné hladině jednoho z nesčetných fjordů členitého pobřeží. Byl podvečer letního dne roku 982, když unavení muži po nekonečně dlouhých týdnech bouřlivé plavby opět stanuli na pevné zemi. Do daleka se před nimi rozkládala hornatá, krásná krajina. Hluboká údolí byla vystlána měkkým zeleným kobercem mechů, trávy a lišejníků, mezi nimiž svítily rudé trsy brusinek a modravých borůvek. Z namodralých hlubin jezer vyzařoval klid a pohoda, kterou rušilo jen zurčení potůčků, řítících se v nádherných vodopádech ze skal k moři. Ta země se bude jmenovat Grønland a bude naším novým domovem, pronesl jejich velitel Erik Raude (Erik Rudý).

Tak byl objeven největší ostrov světa – Grónsko. Erik Rudý přistál se svými lidmi na jihozápadním pobřeží. Léto právě vrcholilo. Vše kolem kvetlo a dozrávalo a nelze se unaveným mužům divit, že země jim připadala jako ráj. Nevěděli, ani taky nemohli vědět to, co o tomto ostrově víme dnes my. Vždyť první Evropan, Nor Fridtjof Nansen, pronikl do středu tohoto ohromného ostrova až v roce 1888 při svém přechodu na lyžích napříč Grónskem od fjordu Sermilik na východě do hlav-

Většinu povrchu pokrývá mohutný kontinentální ledovec dosahující až tříkilometrové mocnosti.

ního města Godthåbu na západním pobřeží. Ne, Erik Rudý netušil, že téměř celou zemi, kterou nazval Zelená, pokrývá až 3 km mocný ledovec.

Ano, asi 85 % rozlohy ostrova, který je velký jako polovina Evropy, pokrývá mohutný kontinentální ledovec a jen úzké pruhy pobřeží, maximálně 200 km široké, jsou v létě bez stálé ledové pokrývky.

Erik Raude (Erik the Red, Erik Rudý)

žil asi v letech 950–1004, po vyhoštění z rodného Norska, kde se jeho otec zapletl do vraždy, přesídlila celá rodina na Island. I ten musel Erik opustit v roce 982, když ho althing kvůli vraždě na tři roky vyhostil. Z vyprávění mořeplavců věděl o skalnatém pobřeží na západ od Islandu a vypravil se tím směrem, aby našel nový domov. Objevil tak nový ostrov, který nazval Grønland, Zelená země – tedy Grónsko. Na jihozápadě ostrova založil v roce 985 první stabilní osídlení.